

Člověk a společnost

Charakteristika vyučovacího předmětu Výchova k občanství

Výchova k občanství se zaměřuje na vytváření kvalit, které souvisejí s orientací žáků v sociální realitě a s jejich začleňováním do různých společenských vztahů a vazeb. Otevírá cestu k realistickému sebepoznání a poznávání osobnosti druhých lidí a k pochopení vlastního jednání i jednání druhých lidí v kontextu různých životních situací. Seznamuje žáky se vztahy v rodině a širších společenstvích, s hospodářským životem, a rozvíjí jejich orientaci ve světě financí. Přibližuje žákům úkoly důležitých politických institucí a orgánů, včetně činností armády, a ukazuje možné způsoby zapojení jednotlivců do občanského života. Učí žáky respektovat a uplatňovat mravní principy a pravidla společenského soužití apřebírat odpovědnost za vlastní názory, chování a jednání i jejich důsledky. Rozvíjí občanské a právní vědomí žáků, posiluje smysl jednotlivců pro osobní i občanskou odpovědnost a motivuje žáky k aktivní účasti na životě demokratické společnosti.

2. stupeň ZŠ

Obsahové vymezení vyučovacího předmětu

Ve výuce výchovy k občanství na 2. stupni je důraz kladen především na:

- vztahy mezi lidmi
- důležité instituce, zajímavá a památná místa
- zásady lidského soužití
- osobní rozvoj
- podobnost a odlišnost lidí
- principy tržního hospodářství
- právní základy státu
- principy demokracie, chápání podstaty demokracie
- lidská práva, protiprávní jednání, zodpovědnost a smysl pro sociální soudržnost

Učivo uvedené v učebních osnovách je v rámci školy závazné. Zařazení rozšiřujícího učiva zváží vyučující s ohledem na specifika konkrétní třídy a individuální potřeby žáků.

Do výuky jsou formou integrace průběžně zařazována průřezová témata v souvislosti s aktuálními situacemi a problémy současného světa. Jedná se o následující průřezová témata:

- **Osobnostní a sociální výchova (OSV):** Rozvoj schopností poznávání, Sebepoznání a sebepojetí, Seberegulace a sebeorganizace, Psychohygiena, Kreativita, Poznávání lidí, Mezilidské vztahy, Komunikace, Kooperace

kompetice, Řešení problémů a rozhodovací dovednosti

- **Mediální výchova (MeV):** Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení, Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality, Vnímání autora mediálních sdělení, Fungování a vliv médií ve společnosti, Tvorba mediálního sdělení, Práce v realizačním týmu.
- **Multikulturní výchova (MuV):** Kulturní difference; Lidské vztahy; Multikulturalita.
- **Výchova demokratického občana (VDO):** Občanská společnost a škola, Občan občanská společnost a stát.
- **Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech (VMEGS):** Evropa a svět nás zajímá, Objevujeme Evropu a svět, Jsme Evropané.
- **Environmentální výchova (EV):** Ekosystémy, Základní podmínky života, Lidské aktivity a problémy životního prostředí, Vztah člověka k prostředí.
- **Etická výchova (EtV):** Mezilidské vztahy a komunikace, Důstojnost lidské osoby, Pozitivní hodnocení druhých, Kreativita a iniciativa, Komunikace citů, Interpersonální a sociální empatie, Asertivita, Reálné a zobrazené vzory, Prosociální chování v osobních vztazích, Prosociální chování ve veřejném životě.

Časové vymezení vyučovacího předmětu

Vyučovací předmět Výchova k občanství se realizuje ve všech ročnících 2. stupně ZŠ v této hodinové dotaci:

2. stupeň				
Ročník	6	7	8	9
Počet hodin	0	0	1	1

Organizační vymezení vyučovacího předmětu

Výchova k občanství je vyučována z větší části v nedělených třídách. V případě, že se část výuky odehrává v rámci školního tematického projektu, jsou žáci rozděleni podle předem stanoveného klíče. Vyučování předmětu probíhá v kmenové učebně třídy, ve školní knihovně nebo počítačové učebně. Žáci si osvojené dovednosti a znalosti vyzkouší v činnostech organizovaných pro školu a komunitu rodičů a obce.

Výchovné a vzdělávací strategie

Učitel se při veškerých činnostech cíleně zaměřuje také na rozvíjení a hodnocení klíčových kompetencí žáků.

KOMPETENCE K UČENÍ vést žáky k zodpovědnosti za své vzdělávání, umožnit žákům osvojit si strategii učení a motivovat je pro celoživotní učení	➤ nabízíme žákům k výběru společenskovední témata, která žáci zpracovávají formou referátů, portfolioí, posterů s využitím různých zdrojů informací, jejich zpracování konzultují s učitelem a prezentují před spolužáky
KOMPETENCE K ŘEŠENÍ PROBLÉMŮ podněcovat žáky k tvořivému myšlení, logickému uvažování a k řešení problémů	➤ prostřednictvím skupinové práce, hraní rolí, diskusí apod. vytváříme příležitosti k tomu, aby žáci promýšleli a vyhodnocovali různé životní situace
KOMPETENCE KOMUNIKATIVNÍ vést žáky k otevřené, všestranné a účinné komunikaci	➤ připravujeme modelové situace, pomocí nichž seznamuje žáky s různými formami mezilidského styku (jednání na úradech, soudní řízení, volby atd.)
KOMPETENCE SOCIÁLNÍ A PERSONÁLNÍ rozvíjet u žáků schopnost spolupracovat, pracovat v týmu, respektovat a hodnotit práci vlastní i druhých	➤ navozujeme situace, kdy si žáci stanovují osobní cíle a strategie k jejich dosažení, svůj pokrok vhodným a přehledným způsobem zaznamenávají, případně navrhnou další postup

KOMPETENCE SOCIÁLNÍ A PERSONÁLNÍ rozvíjet u žáků schopnost spolupracovat, pracovat v týmu, respektovat a hodnotit práci vlastní i druhých	➤ navozujeme situace, kdy si žáci stanovují osobní cíle a strategie k jejich dosažení, svůj pokrok vhodným a přehledným způsobem zaznamenávají, případně navrhnou další postup
KOMPETENCE OBČANSKÉ vychovat žáky jako svobodné občany, plnící si své povinnosti, uplatňující svá práva a respektující práva druhých, jako osobnosti zodpovědné za svůj život, své zdraví a za své životní prostředí, jako ohleduplné bytosti, schopné a ochotné účinně pomoci v různých situacích	➤ netolerujeme agresivní, hrubé, vulgární a nezdvořilé projevy chování žáků, zaměstnanců školy i rodičů ➤ na konkrétních modelových příkladech demonstrujeme pozitivní a negativní projevy chování lidí ➤ podporujeme různé formální i neformální způsoby spolupráce s obcí, policií, složkami IZS apod.
KOMPETENCE PRACOVNÍ vést žáky k pozitivnímu vztahu k práci, naučit žáky používat při práci vhodné materiály, nástroje a technologie, naučit žáky chránit své zdraví při práci, pomoci žákům při volbě jejich budoucího povolání	➤ vedeme žáky k pozitivnímu vztahu k práci, žádnou práci netrestáme, kvalitně odvedenou práci vždy pochválíme ➤ při výuce vytváříme podnětné a tvořivé pracovní prostředí ➤ měníme pracovní podmínky, žáky vedeme k adaptaci na nové pracovní podmínky ➤ různými formami (exkurze, film, beseda apod.) seznamujeme žáky s různými profesemi
KOMPETENCE DIGITÁLNÍ vést žáky k zapojování se do společnosti a do občanského života prostřednictvím digitálních technologií	➤ vedeme žáky k zapojování se do společnosti a do občanského života prostřednictvím digitálních technologií ➤ vedeme žáky k rozvíjení a uplatňování odpovědného chování a jednání v digitálním světě ➤ podporujeme utváření a rozvíjení etického a právního povědomí pro situace v digitálním prostředí

Očekávané výstupy vzdělávacího oboru (OVO) Výchova k občanství 2. stupeň ZŠ

1. ČLOVĚK VE SPOLEČNOSTI

Očekávané výstupy

žák

- 1.1 objasní účel důležitých symbolů našeho státu a způsoby jejich používání*
- 1.2 rozlišuje projevy vlastenectví od projevů nacionalismu*
- 1.3 kriticky přistupuje k mediálním informacím, vyjádří svůj postoj k působení propagandy a reklamy na veřejné mínění a chování lidí*
- 1.4 uplatňuje vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích*
- 1.5 objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám*
- 1.6 rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášenlivosti posoudí a na příkladech doloží přínos spolupráce lidí při řešení konkrétních úkolů a dosahování některých cílů v rodině, ve škole, v obci*

Učivo

- 1.1 **naše škola** – život ve škole, práva a povinnosti žáků, význam a činnost žakovské samosprávy, společná pravidla a normy; vklad vzdělání pro život
- 1.2 **naše obec, region, kraj** – důležité instituce, zajímavá a památná místa, významní rodáci, místní tradice; ochrana kulturních památek, přírodních objektů a majetku
- 1.3 **naše vlast** – pojem vlasti a vlastenectví; zajímavá a památná místa, co nás proslavilo, významné osobnosti; státní symboly, státní svátky, významné dny
- 1.4 **kulturní život** – rozmanitost kulturních projevů, kulturní hodnoty, kulturní tradice; kulturní instituce; masová kultura, prostředky komunikace
- 1.5 **lidská setkání** – přirozené a sociální rozdíly mezi lidmi, rovnost a nerovnost, rovné postavení mužů a žen; lidská solidarita, pomoc lidem v nouzi, potřební lidé ve společnosti
- 1.6 **vztahy mezi lidmi** – osobní a neosobní vztahy, mezilidská komunikace; konflikty v mezilidských vztazích, problémy lidské nesnášenlivosti
- 1.7 **zásady lidského soužití** – morálka a mravnost, svoboda a vzájemná závislost, pravidla chování

2. ČLOVĚK JAKO JEDINEC

Očekávané výstupy

žák

- 1.3 objasní, jak může realističtější poznání a hodnocení vlastní osobnosti a potenciálu pozitivně ovlivnit jeho rozhodování, vztahy s druhými lidmi i kvalitu života*
- 1.4 posoudí vliv osobních vlastností na dosahování individuálních i společných cílů, objasní význam vůle při dosahování cílů a překonávání překážek*
- 1.5 kriticky hodnotí a vhodně koriguje své chování a jednání*
- 1.6 popíše, jak lze usměrňovat a kultivovat charakterové a volní vlastnosti, rozvíjet osobní přednosti, překonávat osobní nedostatky a pěstovat zdravou sebedůvěru*

Učivo

- 2.1 **podobnost a odlišnost lidí** – projevy chování, rozdíly v prožívání, myšlení a jednání; osobní vlastnosti, dovednosti a schopnosti, charakter; vrozené předpoklady, osobní potenciál
- 2.2 **vnitřní svět člověka** – vnímání, prožívání, poznávání a posuzování skutečnosti, sebe i druhých lidí, systém osobních hodnot, sebehodnocení; stereotypy v posuzování druhých lidí
- 2.3 **osobní rozvoj** – životní cíle a plány, životní perspektiva, adaptace na životní změny, sebezměna; význam motivace, aktivity, vůle a osobní kázně při seberozvoji

3. ČLOVĚK, STÁT A HOSPODÁŘSTVÍ

Očekávané výstupy

žák

- 1.7 *rozlišuje a porovnává různé formy vlastnictví, včetně duševního vlastnictví, a způsoby jejich ochrany, uvede příklady*
- 1.8 *sestaví jednoduchý rozpočet domácnosti, uvede hlavní příjmy a výdaje, rozliší pravidelné a jednorázové příjmy a výdaje, zváží nezbytnost jednotlivých výdajů v hospodaření domácnosti, objasní princip vyrovnaného, schodkového a přebytkového rozpočtu domácnosti*
- 3.3 *na příkladech ukáže vhodné využití různých nástrojů hotovostního a bezhotovostního placení, uvede příklady použití debetní a kreditní platební karty, vysvětlí jejich omezení*
- 3.4 *vysvětlí, jakou funkci plní banky a jaké služby občanům nabízejí, vysvětlí význam úroku placeného a přijatého, uvede nejčastější druhy pojištění a navrhne, kdy je využít*
- 3.5 *uvede a porovná nejobvyklejší způsoby nakládání s volnými prostředky a způsoby krytí deficitu na příkladu chování kupujících a prodávajících vyloží podstatu fungování trhu, objasní vliv nabídky a poptávky na tvorbu ceny a její změny, na příkladu ukáže tvorbu ceny jako součet nákladů, zisku a DPH, popíše vliv inflace na hodnotu peněz*
- 3.6 *rozlišuje, ze kterých zdrojů pocházejí příjmy státu a do kterých oblastí stát směřuje své výdaje, uvede příklady dávek a příspěvků, které ze státního rozpočtu získávají občané*

Učivo

- 3.1 **majetek, vlastnictví** – formy vlastnictví; hmotné a duševní vlastnictví, jejich ochrana; hospodaření s penězi, majetkem a různými formami vlastnictví
- 3.2 **peníze** – formy placení;
- 3.3 **hospodaření** – rozpočet domácnosti, úspory, investice, úvěry, splátkový prodej, leasing; rozpočet státu, typy rozpočtu a jejich odlišnosti; význam daní
- 3.4 **banky a jejich služby** – aktivní a pasivní operace, úročení, pojištění, produkty finančního trhu pro investování a pro získávání prostředků
- 3.5 **principy tržního hospodářství** – nabídka, poptávka, trh; tvorba ceny, inflace; podstata fungování trhu

4. ČLOVĚK, STÁT A PRÁVO

Očekávané výstupy

žák

- 1.9 *rozlišuje nejčastější typy a formy států a na příkladech porovná jejich znaky*
- 1.10 *rozlišuje a porovnává úkoly jednotlivých složek státní moci ČR i jejich orgánů a institucí, uvede příklady institucí a orgánů, které se podílejí na správě obcí, krajů a státu*
- 1.11 *objasní výhody demokratického způsobu řízení státu pro každodenní život občanů*
- 1.12 *vyloží smysl voleb do zastupitelstev v demokratických státech a uvede příklady, jak mohou výsledky voleb ovlivňovat každodenní život občanů*

- 1.13 *přiměřeně uplatňuje svá práva včetně práv spotřebitele a respektuje práva a oprávněné zájmy druhých lidí, posoudí význam ochrany lidských práv a svobod*
- 1.14 *objasní význam právní úpravy důležitých vztahů – vlastnictví, pracovní poměr, manželství*
- 1.15 *uveďte příklady některých smluv upravujících občanskoprávní vztahy – osobní přeprava; koupě, oprava či pronájem věci*
- 1.16 *dodržuje právní ustanovení, která se na něj vztahují a uvědomuje si rizika jejich porušování*
- 1.17 *rozlišuje a porovnává úkoly orgánů právní ochrany občanů, uveďte příklady jejich činnosti a spolupráce při postihování trestných činů*
- 1.18 *rozpozná protiprávní jednání, rozliší přestupek a trestný čin, uveďte jejich příklady*
- 1.19 *diskutuje o příčinách a důsledcích korupčního jednání*

Učivo

- 4.1 **právní základy státu** – znaky státu, typy a formy státu; státní občanství ČR; Ústava ČR; složky státní moci, jejich orgány a instituce, obrana státu
- 4.2 **státní správa a samospráva** – orgány a instituce státní správy a samosprávy, jejich úkoly
- 4.3 **principy demokracie** – znaky demokratického způsobu rozhodování a řízení státu; politický pluralismus; význam a formy voleb do zastupitelstev
- 4.4 **lidská práva** – základní lidská práva, práva dítěte, jejich ochrana; úprava lidských práv a práv dětí v dokumentech; poškozování lidských práv, šikana, diskriminace
- 4.5 **právní řád České republiky** – význam a funkce právního řádu, orgány právní ochrany občanů, soustava soudů; právní norma, předpis, publikování právních předpisů
- 4.6 **protiprávní jednání** – druhy a postihy protiprávního jednání včetně korupce, trestní postizitelnost; porušování předpisů v silničním provozu, porušování práv k duševnímu vlastnictví
- 4.7 **právo v každodenním životě** – důležité právní vztahy a závazky z nich vyplývající; základní práva spotřebitele; styk s úřady

5. MEZINÁRODNÍ VZTAHY, GLOBÁLNÍ SVĚT

Očekávané výstupy

žák

- 1.20 *popíše vliv začlenění ČR do EU na každodenní život občanů, uveďte příklady práv občanů ČR v rámci EU i možných způsobů jejich uplatňování*
- 1.21 *uveďte některé globální problémy současnosti, vyjádří na ně svůj osobní názor a popíše jejich hlavní příčiny i možné důsledky*
- 1.22 *objasní souvislosti globálních a lokálních problémů*

Učivo

- 5.1 **evropská integrace** – podstata, význam, výhody; Evropská unie a ČR
- globalizace** – projevy, významné globální problémy

Výchova k občanství – 8. ročník

Výstupy žáka	Učivo	Průřezová témata
Žák: - objasní, jak pozitivně ovlivnit jeho rozhodování, vztahy s druhými lidmi i kvalitu života - všímá si rozdílů mezi lidmi, ale nevnímá je jako důvod k nepřátelství - pozitivně přistupuje k sobě samému a pěstuje zdravou sebedůvěru - počítá s rozdílným jednáním lidí a přizpůsobuje mu své jednání - posoudí vliv osobních vlastností na dosahování individuálních i společných cílů, objasní význam vůle při dosahování cílů a překonávání překážek - rozpoznává projevy záporných charakterových vlastností u sebe i u druhých lidí, kriticky hodnotí a vhodně koriguje své chování a jednání - popíše, jak lze usměrňovat a kultivovat charakterové vlastnosti a překonávat osobní nedostatky - upevní si pravidla správné životosprávy - uplatňuje vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích, případné neshody či konflikty s druhými lidmi řeší nenásilným způsobem - používá vhodné formulace při efektivní komunikaci - vyjadřuje vlastní názor a postoje - umí přijímat kritiku i pochvalu - objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování, zaujímá tolerantní postoje k menšinám - pečuje o své zdraví po stránce duševní i tělesné - rozumí pojmům občan, občanství, národnost - rozlišuje a porovnává různé formy vlastnictví - dodržuje zásady hospodárnosti, popíše a objasní vlastní způsoby zacházení s penězi a se svým i svěřeným majetkem - rozlišuje a porovnává úlohu výroby, obchodu a služeb, uvede příklad jejich součinnosti - na příkladu chování kupujících a prodávajících vyloží podstatu fungování trhu	Člověk jako jedinec – osobnost - podobnost a odlišnost lidí – rozdíly mezi lidmi, změny biologické, psychické a sociální, rozdíly v prožívání, myšlení a jednání, osobní vlastnosti, dovednosti a schopnosti, charakter, vrozené předpoklady, osobní potenciál - osobnostní rozvoj – životní cíle a plány, představy o budoucnosti, životní perspektiva, adaptace na životní změny, význam motivace, aktivity, vůle a osobní kázně při rozvoji své osobnosti - vnitřní svět člověka – vnímání, prožívání, poznávání a posuzování skutečnosti, sebe i druhých lidí, systém osobních hodnot, sebehodnocení, sebepoznání, sebepojetí, sebevědomí, stereotypy v posuzování druhých lidí Psychické projevy a stavy - smyslové poznávání skutečnosti, sociální vnímání, všímavost a představivost - rozumové poznávání skutečnosti – řeč, myšlenkové operace, řešení problémů - paměť, hra, učení, práce Člověk ve společnosti <i>Člověk v sociálních vztazích</i> - vztahy mezi lidmi – osobní a neosobní vztahy, mezilidská komunikace, konflikty ve vztazích, problémy lidské nesnášenlivosti - zásady lidského soužití – morálka a mravnost, pravidla chování, výhody spolupráce - lidská setkání – lidská solidarita, pomoc lidem v nouzi, potřební lidé ve společnosti Občan - občanství, národnost Stát a hospodářství <i>Hospodaření</i> - majetek, vlastnictví – formy vlastnictví, hmotné a duševní - vlastnictví, potřeby, statky, služby, hospodaření s penězi - peníze – funkce a podoby peněz, formy placení - principy tržního hospodářství – nabídka, poptávka, trh, podstata fungování trhu	• MuV 2 • EtV 10 • MuV 5

- charakterizuje a porovnává složky státní moci a vysvětlí, jaké úkoly plní jejich orgány a instituce - uvědomí si důležitost Ústavy ČR a umí v ní vyhledávat informace - uvede příklady institucí a orgánů, které se podílejí na správě státu - objasní smysl voleb v demokratických státech a vysvětlí, jak mohou výsledky voleb ovlivňovat život občanů - stručně charakterizuje hlavní formy voleb do zastupitelstev ČR - respektuje práva a zájmy druhých lidí - uvede příklady práv a svobod každého člověka a dokumentů upravujících lidská práva - posoudí význam ochrany lidských práv a svobod a v případě potřeby dokáže přiměřeně uplatňovat svá práva - vysvětlí, proč je každý občan povinen dodržovat právní řád - respektuje základní právní normy našeho státu - uvede příklady činnosti důležitých orgánů právní ochrany občanů (policie, státní zastupitelství, soudy, advokáti, notáři) - orientuje se ve významných dokumentech, v nichž se publikují právní předpisy - rozliší protiprávní jednání a na příkladech posoudí podmínky trestní postižitelnosti občanů - uvede příklady postihů, které může použít stát v případě protiprávního jednání (pokuta, odnětí svobody atd.) - na příkladech posoudí podmínky vzniku reklamačního nároku, dokáže reklamovat vadné zboží - zajímá se o aktuální situaci v EU - seznámí se s orgány EU a jejich funkcemi	Stát a právo <i>Právní minimum</i> <i>Právní základy státu</i> - složky státní moci, jejich orgány a instituce - Ústava ČR, její struktura - Státní správa a samospráva - orgány a instituce státní správy a jejich úkoly - volby a volební systém/znaky demokratického způsobu rozhodování a řízení státu, význam a formy voleb do zastupitelstev ČR - politické spektrum v ČR/ <i>Právo a spravedlnost</i> - lidská práva/základní lidská práva, práva dítěte, úprava lidských práv a práv dětí v dokumentech, poškozování lidských práv, diskriminace - právní řád ČR/význam funkce právního řádu, orgány právní ochrany občanů, právní norma, publikování právních předpisů/ - protiprávní jednání (pojem protiprávního jednání, trestní postižitelnosti, postihy protiprávního jednání) - právo v každodenním životě člověka v právních vztazích, důležité právní vztahy a závazky z nich vyplývající) Mezinárodní vztahy, globální svět <i>Evropská integrace</i> - fungování hlavních institucí EU - podstata, význam, výhody	• VDO 4 • VDO 3
---	---	--

Výchova k občanství – 9. ročník

Výstupy žáka	Učivo	Průřezová témata
Žák: - seznámí se se systémem našeho školství i možnosti výuky doma, porovnává typy škol - přistupuje k učení jako k dlouhodobému celoživotnímu procesu - umí vyjádřit, co pojem domov znamená, orientuje se v obci a prohlubuje si znalosti o místě, kde žije - rozumí pojmům státní správa, samospráva, obecní úřad, zastupitelstvo - objasní rozdíl mezi životem na vesnici a ve městě - uvědomuje si odpovědnost za životní prostředí - pojmenuje některá zajímavá a památná místa naší vlasti a vyjmenuje několik významných osobností - zhodnotí nabídku kulturních institucí, cíleně vybírá akce, které ho zajímají - respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí - aktivně přistupuje k ochraně životního prostředí - uvědomuje si nutnost ochrany přírodního a kulturního bohatství - má základní znalosti o podstatě a fungování demokratické společnosti - zná státoprávní uspořádání ČR, zákonodárné orgány a instituce státní správy - zná symboly našeho státu a způsob jejich užívání - zná základní práva a povinnosti občanů - uvede příklady nejznámějších politických stran ČR, umí rozpoznat základní filosofie jejich program - objasní význam voleb v demokratické společnosti - zvládá na teoretické úrovni běžnou komunikaci s úřady - uvědomuje si rizika a důsledky protiprávního jednání - chápe význam vzdělávání v kontextu profesním uplatněním	Vzdělávání - systém vzdělávání - pravidla školního života - nadání - plánování, metody učení, odpočinek Domov - pojem domov, bydliště a jeho okolí - obecní zařízení Životní prostředí Má vlast Člověk a kultura - kultura - umění - krása kolem nás - víra a náboženství - slušnost pro každý den - kam za kulturou Přírodní a kulturní bohatství - krásy naší země - ochrana přírodního a kulturního bohatství - zachraňme Zemi Stát a právo - právní základy státu (Ústava ČR, složky státní moci, politické strany, státní symboly, státní občanství) - státní správa a samospráva (orgány a instituce státní správy a samosprávy, volby do zastupitelských orgánů) - člověk a právo (právní řád, soudy, právní dokumenty občana, pracovní právo, druhy a postihy protiprávního jednání, trestná činnost mládeže, styk s úřady) Péče o občana - pracovní uplatnění (kvalifikace, rekvalifikace, odměna za práci, daně,	• VDO 2

- uvede důležité pracovní úřady a IPS aktuální pro své bydliště - zná základní povinnosti a práva zaměstnance - objasní rizika nezaměstnanosti a péči o nezaměstnaného člověka - popíše pracovní podmínky mladistvých - umí vysvětlit význam různých druhů pojištění a sociálního zabezpečení, ví, jaké výhody mu přinášejí - vyhledává informace v tisku (další media) - je připraven využívat v krizových situacích služeb pomáhajících organizací - vyhledává informace v tisku a dalších médiích, sleduje aktuální kurz valut - uvede některé významné mezinárodní organizace a společenství, k nimž má ČR vztah a ví o výhodách spolupráce mezi státy (NATO, OSN atd.) - zná práva občanů ČR v rámci EU a způsoby jejich uplatňování - uvede příklady mezinárodního terorismu - uváží své možnosti, jak může v případě potřeby pomoci lidem v nouzi objasní potřebu tolerance ve společnosti a sám zaujímá tolerantní postoje k menšinám - rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí	nezaměstnanost, právní dokumenty občana, pracovní úřady, finanční podpora v nezaměstnanosti) - peníze a jejich funkce (podoby peněz, formy platby, měna v EU a ostatní cizí měny, peněžní ústavy, hospodaření a rozpočet rodiny, hospodaření a rozpočet státu) - zdravotní a sociální péče (systém zdravotní péče, zdravotní a sociální pojištění, orgány a instituce zdravotní a sociální péče, pomáhající organizace – krizová centra) Mezinárodní vztahy - evropská integrace (členské státy EU, postavení ČR v rámci EU - mezinárodní spolupráce (ekonomická, politická a bezpečnostní) mezi státy - významné mezinárodní organizace Svět kolem nás - tolerance k národnostním menšinám - nadnárodní společenství - ochrana obyvatel za mimořádných událostí	VDO 1
---	--	--------------

